

Sygn. akt III AUa 547/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Krystyna Smaga (spr.)
Sędziowie:	SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz SA Krzysztof Szewczak
Protokolant: sekr. sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2018 r. w Lublinie

sprawy T. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 11 maja 2017 r. sygn. akt IV U 994/16

I. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;

II. nie obciąża T. D. kosztami postępowania apelacyjnego.

Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Krystyna Smaga Krzysztof Szewczak

Sygn. akt III AUa 547/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 listopada 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił T. D. przyznania prawa do emerytury pomostowej, albowiem wnioskodawczyni nie spełniła warunku przewidzianego w art. 4 i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 r, poz. 965 ze zm.), tj. nie wykonywała pracy w szczególnym charakterze po dniu 31 grudnia 2008 r., a także na dzień 1 stycznia 2009 r. nie udowodniła zatrudnienia w tym charakterze w wymiarze 15 lat.

Od decyzji tej ubezpieczona złożyła odwołanie domagając się przyznania prawa do emerytury pomostowej od stycznia 2016 r., kiedy to pierwszy raz złożyła wniosek o nabycie tego prawa. Ubezpieczona wskazała, że od 21 marca 1988 r. do 8 lipca 2014 r. świadczyła pracę salowej w (...).

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 11 maja 2017 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał T. D. prawo do emerytury pomostowej od dnia(...).

Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i ich ocenie prawnej.

T. D., ur. (...), w dniu (...) ukończyła 55 lat. W dniu 12 stycznia 2016 r. złożyła wniosek do Oddziału ZUS o przyznanie jej prawa do emerytury pomostowej. Decyzją z dnia 29 stycznia 2016 r. organ rentowy odmówił przyznania ubezpieczonej prawa do emerytury pomostowej, gdyż przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie wykonywała ona prac w szczególnym charakterze oraz na dzień 1 stycznia 2009 r. nie udowodniła wynoszącego co najmniej 15 lat stażu pracy w szczególnym charakterze. Ubezpieczona nie wniosła odwołania od tej decyzji.

W dniu 24 października 2016 r. T. D. złożyła ponowny wniosek o przyznanie prawa do emerytury pomostowej. ZUS przyjął za udowodnione, okresy składkowe i nieskładkowe 32 lata 4 miesiące 15 dni, w tym 16 lat i 24 dni stażu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy przyjął, iż ubezpieczona nie spełnia warunków do przyznania jej emerytury pomostowej na podstawie art. 4 oraz na podstawie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ po 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała prac w szczególny charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, ani też nie udowodniła na dzień 1 stycznia 2009 r. okresu pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej samej ustawy wynoszącego co najmniej 15 lat. Zaskarżoną decyzją z dnia 9 listopada 2016 r. pozwany ZUS odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury pomostowej.

W toku postępowania odwoławczego Sąd ustalił, że ubezpieczona była w okresie od 21 marca 1988 r. do 8 lipca 2014 r. zatrudniona w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. (poprzednio Szpital (...))w Z.) jako salowa. Praca ta polegała na bezpośredniej obsłudze pacjentów. W tym czasie w okresie od 2 czerwca 1999 r. do 1 czerwca 2002 r. T. D. przebywała na urlopie wychowawczym.

Sąd Okręgowy wskazał, że odwołanie ubezpieczonej jest uzasadnione. Zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci zeznań ubezpieczonej oraz dokumentów znajdujących się w aktach osobowych i aktach organu rentowego pozwala na przyjęcie, że ubezpieczona spełnia kwestionowane przez ZUS przesłanki do nabycia prawa do emerytury pomostowej. Z wyżej wymienionych dowodów wynika, że T. D. zarówno od 21 marca 1988 r. do 3 grudnia 1998 r. (10 lat), od 1 stycznia 1999 r. do 1 czerwca 1999 r. (5 miesięcy) oraz od 2 czerwca 2002 r. do 31 grudnia 2008 r. (6 lat i niespełna 7 miesięcy), jak i po dniu 31 grudnia 2008 r. aż do 8 lipca 2014 r, wykonywała pracę salowej w (...) sp. z o.o. w Z..

Praca ta odpowiada wymienionym w załączniku nr 2 poz. 23 do ustawy o emeryturach pomostowych pracom personelu medycznego oddziałów psychiatrycznych i leczenia uzależnień w bezpośrednim kontakcie z pacjentami, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego. Ubezpieczona jako salowa należała w ocenie Sądu do personelu medycznego i pozostawała w bezpośrednim kontakcie z pacjentami. Szpital, będący pracodawcą T. D., zajmował się opieką nad osobami chorymi psychicznie. Praca ubezpieczonej jako salowej wpisuje się również w pojęcie wymienionej w wykazie A dziale XII poz. 1 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43) pracy na oddziałach psychiatrycznych w bezpośrednim kontakcie z pacjentami.

Nie ma zatem racji organ rentowy powołując się na brak formalny przedłożonego przez ubezpieczoną świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych (niepowołanie się przez pracodawcę na pozycję wymienioną w załączniku nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych). Przedstawione wyżej dowody pozwalają bowiem na ustalenie

charakteru pracy świadczonej przez T. D. i uwzględnienie jej odwołania. Tym samym ubezpieczona spełniła sporne wymogi wyrażone w art. 4 pkt 2, 5 i 6 ustawy o emeryturach pomostowych oraz ponadto, przesłanki wyrażone w art. 4 w zw. z art. 49 pkt 3 tej samej ustawy.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury pomostowej od dnia(...)czyli pierwszego dnia miesiąca, w którym ubezpieczona wystąpiła o nabycie spornego prawa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1/ naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na wynik sprawy, w szczególności art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, dokonanej wybiórczo, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, polegającej na przyjęciu, że praca wykonywana przez ubezpieczoną mieści się w zakresie obecnej, jak i uprzednio obowiązującej kategorii prac wykonywanych w szczególnych warunkach;

2/ naruszenie prawa materialnego, w szczególności:

- art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych poprzez błędne przyjęcie, że ubezpieczonej przysługuje prawo do emerytury pomostowej;

- art. 49 pkt 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych poprzez błędne przyjęcie, że ubezpieczona w dniu wejścia w życie przedmiotowej ustawy miała wymagany okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania oraz zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że Sąd Okręgowy błędnie przyjął, iż ubezpieczona poprzez wykonywanie pracy salowej należała do personelu medycznego. Praca salowej polega m.in. na utrzymaniu czystości w placówkach ochrony zdrowia, przygotowaniu oraz podaniu posiłku. W dużej mierze wykonywana jest bez bezpośredniego kontaktu z osobami leczonymi w placówkach psychiatrycznych lub leczenia uzależnień. Czynności wykonywane przez salową nie mieszczą w kategorii przesłanek, które zostały wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, stanowiących podstawę do przyznania takiego prawa ubezpieczonemu z racji wykonywania pracy o szczególnym charakterze.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczyni podniosła, że jej odpowiedzialność w miejscu pracy w spornym okresie była taka sama, jak odpowiedzialność pielęgniarki, a praca na oddziale psychiatrycznym opiera się na wzajemnym zaufaniu i współdziałaniu personelu. Nadto wedle opinii Ministra Zdrowia i Centralnej Instytucji Ochrony Pracy stanowisko salowej spełnia kryteria pracy o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Podkreśliła, że jest w bardzo trudnej sytuacji materialnej, częstokroć nie stać jej na zakup leków, których potrzebuje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest zasadna.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie było, czy wnioskodawczyni jako salowa wykonywała w spornym okresie pracę o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 3 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2017 r., Nr 664), a tym samym czy spełnia wszystkie warunki konieczne dla przyznania jej prawa do takiego świadczenia.

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r o emeryturach pomostowych prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

W art. 3 ust. 1 ustawy zdefiniowane zostały prace wykonywane w szczególnych warunkach, a w ust. 3 prace o szczególnym charakterze.

Skarżąca nie przedstawiła zaświadczenia o pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 za okresy o ustawy o emeryturach pomostowych, za okres przypadające przed 1 stycznia 2009 r (art. 51 ustawy), jak też za okresy po dniu 31 grudnia 2008 r. Nie udowodniła, że wykonywała pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, rodzajowo skonkretyzowaną w załącznikach nr 1 i nr 2 do tej ustawy.

Natomiast przedstawiła świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, że w okresach: od 21 marca 1988 r. do 1 czerwca 1999 r. i od 2 czerwca 2002 r. do 31 grudnia 2008 r. wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę na oddziale ogólnopsychiatrycznym na stanowisku – salowa, wymienionym w wykazie A dział XII poz. 1b pkt 15 załącznika rozporządzenia orządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. – wykaz A dział XII pkt 1 – prace na oddziałach; intensywnej opieki medycznej, anestezjologii, psychiatrycznych i odwykowych, onkologicznych, leczenia oparzeń oraz ostrych zatruc w bezpośrednim kontakcie z pacjentami (Dz. U. Nr 8, poz.43).

Art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych przewiduje możliwość uzyskania prawa do emerytury pomostowej dla osób, które nie udowodniły po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Stosownie do tego przepisu, prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5, 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wnioskodawczyni nie spełniła również warunku posiadania do dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych, to jest do 1 stycznia 2009 r., 15 lat pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, czyli zdefiniowanych w tej ustawie.

W powyższych okolicznościach T. D. nie może nabyć prawa do emerytury pomostowej.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 marca 2012 r., sygn. II UK 164/11 (Legalis nr 491872), warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle art. 4 i 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r o emeryturach pomostowych jest legitymowanie się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze (w rozumieniu tej ustawy lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, a więc po 1 stycznia 2009 r. Osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych).

Powyższe stanowisko podziela w pełni Sąd Apelacyjny.

Wnioskodawczyni wykonywała pracę salowej. W wykazie A rozporządzenia RM z 7 lutego 1983 r wymieniona jest w dziale XII „W służbie zdrowia i opiece społecznej” wymienione są „prace na oddziałach: intensywnej opieki medycznej, anestezjologii, psychiatrycznych i odwykowych, onkologicznych, leczenia oparzeń oraz ostrych zatruc w bezpośrednim kontakcie z pacjentami”. Natomiast w załączniku nr 2 - wykazie prac o szczególnym charakterze –ustawy o emeryturach pomostowych wymienione są w pkt 23 „prace personelu medycznego oddziałów psychiatrycznych i leczenia uzależnień w bezpośrednim kontakcie z pacjentami, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego”. A zatem w ustawie o emeryturach pomostowych zawężony został rodzaj prac i odnosi się tylko do prac wykonywanych przez personel medyczny.

Wnioskodawczyni, która pracowała na stanowisku salowej nie należy do personelu medycznego. Stosownie do art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r, poz. 1638 ze zm.) osoba wykonująca zawód medyczny to osoba uprawniona na podstawie odrębnych przepisów do udzielania świadczeń zdrowotnych oraz osoba legitymująca się nabyciem fachowych kwalifikacji do udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub w określonej dziedzinie medycyny. Tak samo definiowała „osobę wykonującą zawód medyczny” poprzednio obowiązująca ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (tekst jedn. Dz. U. z 2007 r Nr 14, poz. 89) w art. 18d. Zasadnie wskazał apelujący, że wnioskodawczyni poprzez wykonywanie pracy salowej należała do personelu medycznego. Praca salowej polega m.in. na utrzymaniu czystości w placówkach ochrony zdrowia, przygotowaniu oraz podaniu posiłku. W dużej mierze wykonywana jest bez bezpośredniego kontaktu z osobami leczonymi w placówkach psychiatrycznych lub leczenia uzależnień.

Czynności wykonywane przez salową nie mieszczą się zatem w kategorii przesłanek, które zostały wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Odnosząc się w tym miejscu do argumentacji wnioskodawczyni z odpowiedzi na apelację zauważyć należy, że stosownie do stanowiska Ministra Zdrowia z 7 lipca 2010 r. (znak MZ-DS.-OP-0761-3018-10/EK/10) pod pojęciem personelu medycznego, występującym w pkt 23 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, należy rozumieć osoby wykonujące zawód medyczny, zdefiniowane w art. 18d ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (obecnie w art. 2 ust.1 pkt 2 ustawy z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej). Są to zatem osoby uprawnione na podstawie odrębnych przepisów do udzielenia świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub w określonej dziedzinie.

Z uwagi na to, że wnioskodawczyni nie należy do personelu medycznego i nie wykonuje pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych., nie spełnia wszystkich warunków koniecznych do przyznania jej prawa do emerytury pomostowej.

Z tych względów należało zmienić wyrok Sądu Okręgowego i oddalić odwołanie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., jak w sentencji.

Sąd Apelacyjny postanowił nie obciążać wnioskodawczyni kosztami postępowania apelacyjnego na zasadzie art. 102 k.p.c. z uwagi na jej trudną sytuację materialną, sygnalizowaną w odpowiedzi na apelację.